

Priručnik za postopanje fitosanitarnih inspektora

Standardne operative procedure

Inspekcijske procedure vezane za izvoz

Obično kada treba popuniti fitosanitarni certifikat (FC) javljaju se određene nedoumice

Šta
činiti?

Inspektori se suočavaju sa dva oprečna osjećanja:

- Strah ili užas od pravljenja/činjenja greške
- Pa šta? stav (=indiferentnost)

Praktično je nemoguće naći stabilno rješenje; u poređenju sa prošlim vremenima, fitosanitarni propisi se brzo mijenjaju, tako da je važno biti obučen i informisan i iznad svega biti u stanju suočiti se sa pritiskom koji nameće izvoznik.

Svaki fitosanitarni inspektor mora da obezbijedi da planovi za izvoz bilja, biljnih proizvoda i ostalih regulisanih objekata ispunjavaju propisane fitosanitarne uslove zemlje uvoznice.

Fitosanitarni inspektori bi trebalo da obezbijede provođenje fitosanitarnog pregleda bilja, biljnih proizvoda i ostalih predmeta namijenjenih za izvoz u druge zemlje – ukoliko propisi zemlje izvoznice tako nalažu – izdavanjem “Fitosanitarnog certifikata”, u skladu sa uslovima koje nalaže zakonodavni okvir zemlje uvoznice.

Fitosanitarni certifikat je službeni dokument koji navodi fitosanitarni status pošiljke u skladu sa fitosanitarnim propisima.

ISPM No. 12

INTERNATIONAL STANDARDS FOR
PHYTOSANITARY MEASURES

ISPM No. 12

GUIDELINES FOR PHYTOSANITARY CERTIFICATES

(2001)

Produced by the Secretariat of the International Plant Protection Convention

© FAO 2006

Na međunarodnom nivou, ISPM 12 FAO/IPPC-a je referentni dokument za sve. Dakle, fitosanitarne certifikate bi trebalo popuniti u skladu sa relevantnim instrukcijama a ne u skladu sa zahtjevima izvoznika.

Međunarodni okvir

ISPM vezano za izvoz

IPPC Član V: fitosanitarna certifikacija

Posljednja izmjena IPPC Člana V:

Ugovorne strane bi trebalo da specificiraju odredbe koje se tiču certifikacije: pošiljke koje se izvoze su u skladu sa izjavom o certifikaciji.

*Ovime se potvrđuje da je nad ovdje navedenim biljem, biljni proizvodima i ostalim reguliranim objektima provedena inspekcija i/ili su bili podvrgnuti testiranju u skladu sa odgovarajućim službenim procedurama i **smatra se da su slobodni od prisustva karantinskih štetočina** nevedenih od strane ugovornog tijela koje vrši uvoz i da je u skladu sa trenutnim fitosanitarnim uslovima propisanim od strane ugovorne strane koja vršu uvoz, uključujući i one koji se odnose na **regulirane nekarantinske štetočine**.*

ISPM 7: Sistem izvozne certifikacije

ISPM 12: Smjernice za izdavanje fitosanitarnih certifikata

ISPM 13: Smjernice za sistem obavještanja o neusklađenosti i provođenju hitnih mjera/aktivnosti

ISPM 23: Smjernice za provođenje inspekcije

ZNAČENJE FC

Ovime se potvrđuje da je nad ovdje navedenim biljem, biljni proizvodima i ostalim reguliranim objektima provedena inspekcija i/ili su bili podvrgnuti testiranju u skladu sa odgovarajućim službenim procedurama i smatra se da su slobodni od prisustva karantinskih štetočina nevedenih od strane ugovornog tijela koje vrši uvoz i da je u skladu sa trenutnim fitosanitarnim uslovima propisanim od strane ugovorne strane koja vršu uvoz, uključujući i one koji se odnose na regulirane ne-karantinske štetočine.

Predmetni certifikat ima jedinstvenu vrijednost u vezi sa predmetnom biljkom, jer navodi odsutnost organizama koji štetno djeluju na bilje I biljne proizvode kao i bilo koji tretman koji je predviđen i usvojen, i ne potvrđuje kvalitet robe ili jestivost proizvoda za koje službe za zaštitu bilja nisu nadležne

IZVOZNICI

- Moguće u nadležnosti lokalnih inspektora
- Trebalo bi da budu izlistani ili dobro poznati
- Svi su drugi podaci dostupni (proizvodna mjesta, skladišta ...)

Pismeni zahtjev

- Trebalo bi da bude poslat unaprijed kako bi pružio mogućnost za provođenje potencijalnih laboratorisjkih analiza ili specifične obrade.
- Takav bi zahtjev trebalo da bude evidentiran.
- Trebalo bi da bude pažljivo verificiran prije izdavanja certifikata.

Prijem zahtjeva za certifikaciju u izvozu

Na zahtjevu, uvijek je neophodno da navedete porijeklo robe. Ukoliko postoje dodatne nedoumice, zahtijevajte dostavljanje dodatne dokumentacije.

Fitosanitarni certifikat ne mora sadržavati informacije koje ne čine relevantne aspekte zaštite zdravlja bilja kako je to utvrđeno u ISPM br. 12.

Certifikaciju je neophodno izvršiti u vezi sa biljem i biljnim proizvodima, neprocesuiranim ili koji su prošli jednostavnu transformaciju, osim ako to nije drugačije određeno zakonodavnim okvirom odredišne zemlje.

U tom smislu treba napomenuti da "jednostavna transformacija" u vezi sa živim biljem i biljnim proizvodima znači: mljevenje, piljenje, sušenje ili presovanje, uz izuzetak prerađenih proizvoda dobivenih od usjeva (sokova, konzerviranih, sjeckanih, osušenih smravanjem, ulja i masnoća, šećera, itd..) i povrća i voća konzerviranih/očuvanih zamrzavanjem.

U slučaju da zemlja koja je direktni roba zahtjeva dodatne deklaracije, obavljanje izvoza mora biti obezbijeđeno putem popunjavanja zahtjeva.

Pismeni zahtjev

Kada je roba namijenjena za izvoz na novu destinaciju, provjerite regulativu zemlje uvoznice (ukoliko je dostupna) i preuzmite sa kolegama.

- Provjerite na internetu
- Verificirajte putem FAO/IPPC web stranice www.ippc.int/en/
- Pošaljite upit ambasadama (putem nadležnog ureda)

INSPEKCIJA

- Pregled dokumentacije
- Identifikacioni pregled
- Fitosanitarni pregled

Pregled dokumentacije

- Verifikacija da li je roba regulisana ili zabranjena na teritoriji zemlje uvoznice
- Izvještaji/certifikati o provedenim terenskim pregledima
- Dozvole za uvoz: dobavljanje uvozne dozvole ukoliko je zvanično izdata (a dostavlja je izvoznik)
- Dokumenti/certifikati/oznake o provedenoj obradi (kako je to utvrđeno ISPM-om 15)
- Verifikacija propisanih fitosanitarnih uslova
- Verifikacija dodatnih deklaracija

Fakture i druga popratna dokumentacija (navodeći vrstu robe, broj, itd.)

Ostala relevantni dokumenti (carinski obrasci, sertifikati o porijeklu, laboratorijski izvještaji, itd)

Pregled dokumentacije

- Za mnoge je zemlje lako izvršiti ovu provjeru.
- U Sjevernoj i Južnoj Americi, skoro sve države izdaju uvoznu dozvolu uvozniku. Ako tražite primjerak, to će Vam olakšati posao.
- Bivše SSSR države, mnoge azijske, izdaju takve uvozne dozvole.

FITOSANITARNI USLOVI: su uslovi koje treba ispuniti kako bi se omogućilo izdavanje FC-a (bitan aspekt).

DODATNE DEKLARACIJE: je ono što treba da stoji u FC-u vezano za fitosanitarne uslove (formalni aspekt).

Provjere identiteta

Pošiljka ili lot se sastoji od, ili sadrži bilje, biljne proizvode ili druge objekte, kako je to navedeno na neophodnim dokumentima [identificirati provjeru].

Verifikacija se takođe provodi kako bi se utvrdilo da li je pošiljku moguće jasno identificirati i da li su količina i status u skladu sa navodima pruženim u fitosanitarnom certifikatu koji će biti izdat [provjera integriteta],

npr. provjera pečata, bezbjedonosnih uslova i drugi relevantni fizički aspekti pošiljke koji mogu imati fitosanitarni značaj.

Takođe

Da su bilje ili biljni proizvodi ili vrsta u skladu sa zahtjevom za izdavanje fitosanitarnog certifikata

Da su zasnovani na verifikaciji vrste robe i botaničkog naziva

Fizičke provjere

Izvršiti provjere vezano za izdavanje fitosanitarnih certifikata

- vizualni pregled (i) na mjestu proizvodnje [redovni pregledi, nadzori itd.]
- vizualni pregled u skladištu izvoznika
- uzorkovanje za laboratorijske analize, prema potrebi

(ovisno o robi i predmetnom štetniku i provodi se u skladu sa odobrenom metodologijom)

Pregled robe

- Bilje namijenjeno za sadnju ili ono koje je već posađeno
- Sjeme
- Voće i povrće
- Žitarice
- Prerađena roba
- Drvo
- Drvni materijal za pakovanje

Uzorkovanje i kontrola štetnika

Bilje, biljni proizvodi i regulirani objekti u zahtjevu za certifikaciju moraju biti podvrgnuti vizualnom pregledu kako bi bili izuzeti od karantenskih štetočina navedenih od strane zemlje uvoznice i bili u skladu sa važećim fitosanitarnim uslovima zemlje uvoznice, uključujući i one koji se odnose na regulisane nekarantenske štetočine.

U slučajevima kada je u izvoznom certifikatu neophodan unos dodatne deklaracije koji predviđa izuzeće od štetnika koje nije moguće detektovati vizualnim pregledom (virusi, bakterije, nematode, itd.), zahtjev za certifikaciju mora biti praćen laboratorijskom potvrdom u kojoj se navode ti izuzeci.

Uzorkovanje i kontrola štetnika

Laboratorija mora biti akreditovana od strane fitosanitarne službe. U slučajevima kada postoje konkretni primjeri ili kada se radi o uvozu karantenskih štetočina, certifikat se izdaje da bi se certifikovalo usklađenost sa zakonima ili uslovima zemlje uvoznice.

Biljke namijenjene za sadnju

- Vizualni i/ili analitički pregled roba koje se izvoze
- Pregled tla ili treseta

Sjeme

- Terenski pregled u najadekvatnijem vremensko peridu
- Analitički pregled roba koje se izvoze ukoliko je to neophodno
- Informacije o drvnom materijalu za pakovanje.

Voće i povrće

- Vizualni i /ili analitički pregled robe za izvoz
- Specifične fitosanitarne mjere koje treba navesti (npr. hladna obrada)
- Informacije o drvnom materijalu za pakovanje.

Žitarice

- Vizualna i/ili analitička provjera robe namijenjene za izvoz
- Budite oprezni vezano za insekte na uskladištenim proizvodima (pregled u skladištu)
- Informacije vezano za drveni materijal za pakovanje.

Prerađena roba

- U većini zemalja svijeta nije potreban fitosanitarni certifikat
- U nekim slučajevima, u skladu sa fitosanitarnim pregledom rizika proizvoda ili procesa obrade
- Informacije o drvnom materijalu za pakovanje.

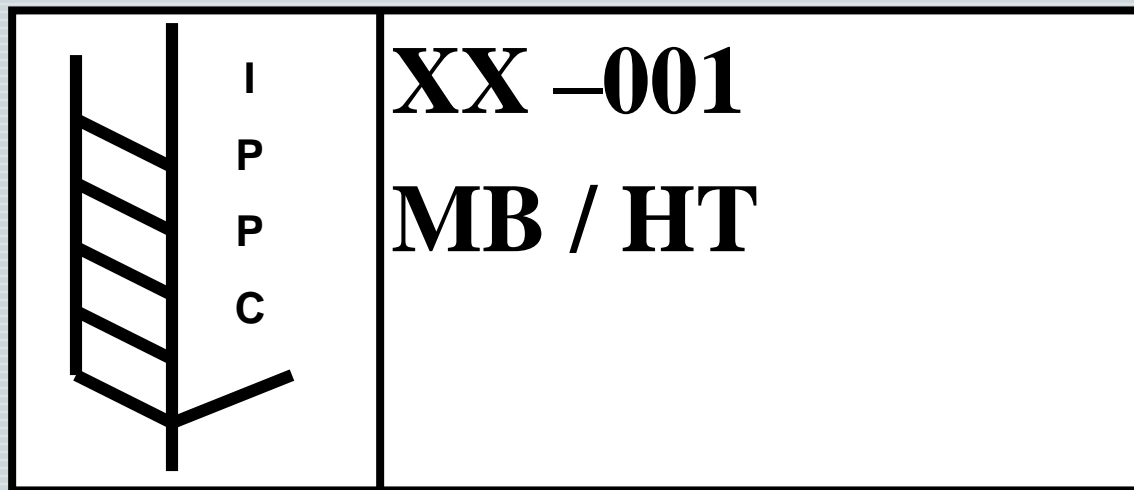

Drvo

- Vizualni pregled robe namijenjene za izvoz
- Navesti konkretne fitosanitarne mjere (npr.KD)
- Informacije o drvnom materijalu za pakovanje.

Materijal za pakovanje drveta

- Da li je u skladu sa ISPM 15?

Uvijek imajte na umu:

- Fitosanitarni certifikat bi trebalo da sadrži samo fitosanitarne informacije
- Fitosanitarni certifikati bi trebalo da budu odštampani sa računara ili pisaće mašine, ili odštampani velikim slovima
- Svako polje uvijek mora biti ispunjeno; ukoliko informacije nisu dostupne, polje bi trebalo prekrižiti
- Fitosanitarni certifikat ne može biti izdat nakon prosljeđivanja pošiljke

Neraskidiva načela

Fitosanitarni certifikati ne mogu:

- Sadržavati prethodno ili naknadno navedene datume
- Biti izdati nakon prosljeđivanja pošiljke

PRILOZI

- Nezvanični

Koji ne vezuju fitosanitarni certifikat sa drugim dokumentima (kreditno pismo, tovarni list itd.)

- Zvanični (dio fitosanitarnog certifikata)

kada nema dovoljno mjesta

Prilozi fitosanitarnom certifikatu

- Bilo koji prilog vezano za fitosanitarne informacije bi trebalo da navede broj i datum fitosanitarnog certifikata, te da bude pečatiran i potpisan od strane inspektora
- U odgovarajućem polju u fitosanitarnom certifikatu, trebalo bi navesti da su informacije navedene u prilogu

Fitosanitarni certifikat izdaje

Služba za zaštitu zdravlja bilja u skladu sa odredbama Međunarodne konvencije o zaštiti bilja kao što je navedeno u standardu FAO ISPM br. 12 "SMJERNICE ZA IZDAVANJE CERTIFIKATA ZA ZAŠTITU BILJA" Ukoliko izvoznik ne iskoristi fitosanitarni certifikat u roku od 14 dana od dana izdavanja, certifikat treba vratiti Službi za zaštitu zdravlja bilja koja će poništiti nevažeće fitosanitarne certifikate:

Nečitke

Nepotpune

Period važenja je istekao ili nije ispoštovan

Unos neovlaštenih izmjena ili brisanja

Unos kontradiktornih ili nekonzistentnih informacija

Ne- certifikovani primjerci

Certifikacija zabranjenih proizvoda, itd.

Lažni certifikati:

Neovlašteni od strane NPPO

Izdati na obrascima neovlaštenim od strane NPPO vlastene za izdavanje

Izdate od osoba ili organizacija ili drugih tijela koji nisu ovlašteni od strane NPPO-a

Sadrže obmanjujuće informacije

Pregled osnovni procedura za potrebe izvoza

<p>Imeđunarodni i ivo ISPM 12 FAO/IPPC</p>	<p>Predtsvalja referentni dokument za sve. Dakle, fitosanitarni certifikati bi trebalo da budu ispunjeni u skladu sa relevantnim uputstvima a ne u skladu sa zahtjevom izvoznika.</p>
<p>UE regulativa jednaka za</p>	<p>Portugal, Španiju (osim Kanarskih ostrva), Francuska (osim DOM i TOM), Belgija Luksemburg, Holandija, Njemačka, Austrija, Italija, Poljska, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Slovenija, Grčka, Malta, Kipar, Danska, Litvanija, Latvija, Estonija, Švedska, Finska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Irska Rumunija, Bugarska, Hrvatska</p>
<p>Ostale zemlje</p>	<p>Pošaljite upit ambasadama- provjerite na internetu Verifikujte putem web stranice FAO/IPPC https://www.ippc.int/IPP/En/default.jsp</p>
<p>Izvoznici</p>	<p>Moguće u nadležnosti lokalnih inspektora- Trebalo bi da su izlistani ili dobro znani Svi drugi podaci dostupni (mjesto proizvodnje, skladišta, ...)</p>

Pregled osnovni procedura za potrebe izvoza

Pisani zahtjev	<p>Trebalo bi da bude poslan unarijed kako bi se omogućile eventualne laboratorijske analize ili specifična obrada.</p> <p>Takav bi zahtjev trebalo da bude evidentiran.</p> <p>Trebalo bi da pažljivo bude verifikovan prije izdavanja certifikata</p> <p>Kada je roba namijenjena za izvoz na novu destinaciju, provjeriti regulativu zemlje uvoznice (ukoliko je dostupna) i preuzeti je sa kolegama.</p>
Izdati fitosanitarni certifikati	<p>Firosanitarni certifikati bi trebalo da sadrže samo fitosanitarne informacije</p> <p>Fitosanitarni certifikati bi trebalo da budu odštampani sa računara ili pisaće mašine, ili odštampano velikim slovima</p> <p>Svko polje uvijek mora biti ispunjeno; ukoliko infrmacije nisu dostupne, polje treba prekrižiti</p> <p>Fitosanitarni certifikati ne mogu biti izdati nakon prosljeđivanja pošiljke</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ne mogu sadržavati prethodno ili naknadno navedene datume - Ne mogu biti izdati nakon prosljeđivanja pošiljke

Pregled osnovni procedura za potrebe izvoza

Prilozi	- Nezvanični ne vežu druge FC dokument (kreditno pismo, tovarni list)
	<p>Bilo koji prilog vezano za fitosanitarne informacije bi trebalo da navede broj i datum fitosanitarnog certifikata, te da bude pečatiran i potpisan od strane inspektora.</p> <p>U odgovarajućem polju u fitosanitarnom certifikatu, trebalo bi navesti da su informacije navedene u prilogu</p>

Pregled osnovni procedura za potrebe izvoza

Fitosanitarni pregled	Pregled robe Bilje namijenjeno za sadnju ili već posađeno bilje Sjeme Voće i povrće Žitarice Prerađena roba Drvo Drvni materijal za pakovanje
Bilje namijenjeno za sadnju	Vizualni i/ili analitički pregled robe namijenjene za izvoz Pregled tla ili treseta
sjeme	Terenski pregled u najpogodnije vrijeme Analitička provjera robe koja se izvozi, ukoliko je potrebno Informacije vezano za drvni materijal za pakovanje.
Voće i povrće	Vizualni i/ili analitički pregled robe koja se izvozi Specifične fitosanitarne mjere koje treba navesti (npr. hladna obrada) Informacije vezano za drvni materijal za pakovanje.

Pregled osnovni procedura za potrebe izvoza

Žitarice i riža	Vizualni i /ili analitički pregled robe kja se izvozi Budite oprezni po pitanju insekata na skaldištenoj robi (inspekcijski pregled u skladištu) Informacije vezano za drvni materijal za pakovanje.
Prerađena roba	U većini zemalja svijeta fitosanitarni certifikat nije neophodan, osim u par slučajeva, U skladu sa provedenom fitosanitarnom provjerom rizika proizvoda ili procesa Informacije vezano za drvni materijal za pakovanje
Drvo	Vizualni pregked robe koja se izvozi Specifične fitosanitarne mjere koje je nophodno navesti (npr. KD) Informacije vezano za drvni materijal za pakovanje.

IZDAVANJE FITOSANITARNOG CERTIFIKATA ZA REEKSPORT

Treba da bude izdat od strane NPPO kada:

- 1) Se pošiljka uvozi u zemlju, zatim se izvozi u drugu i postoje garancije su ispunjeni uslovi propisani od strane zemlje uvoznice, ILI
- 2) Pošiljka se uvozi u zemlju, zatim se razdvaja, kombinuje sa drugom pošiljkom ili se vrši prepakiranje, uz uslov da nije bila izložena infestaciji ili kontaminaciji nastalim djelovanjem štetnika

NAPOMENA: U svim slučajevima originalan fitosanitarni certifikat ili njegova ovjerena kopija bi takođe trebali da budu priloženi uz pošiljku

USLOVI ZA IZDAVANJE FIITOSANITARNOG CERTIFIKATA ZA UVEZENU POŠILJKU

- Kada je pošiljka bila izložena infestaciji ili kontaminaciji nastalim djelovanjem štetnika, ili kada joj je narušen integritet ili identitet, ili kada je obrađena tako da je izmijenjena njena priroda, izdaje se FITOSANITARNI CERTIFIKAT.

NAPOMENA: Zemlja porijekla bi i dalje trebalo da bude navedena na fitosanitarnom certifikatu. Međutim, ukoliko je pošiljka uzgajana u određenom vremenskom periodu, tada se može smatrati da je pošiljka promijenila zemlju porijekla

NOTIFIKACIJA O NEREGULARNOSTI

U slučaju potvrde pronalaska štetnih organizama karantenskog statusa u zemlji uvoznici ili bilo koje druge neregularnosti koja je dovela do presretanja pošiljke koja se izvozi (ili njenog dijela) NPPO zemlje uvoznice odmah **informira** NPPO zemlje izvoznice, a kako je previđeno ISPM-om br. 13.

ISTRAGA NEREGULARNOSTI

Zemlja izvoznica bi trebalo da istraži konkretne slučajeve neregularnosti kako bi utvrdila mogući uzrok a s ciljem kako bi izbjegla ponovno dešavanje te vrste.

Tranzit: Kada se radi o pošiljkama u tranzitu, bilo koji slučaj neusklađenosti sa propisanim uslovima tranzitne zemlje kao i svakoj preduzetoj hitnoj mjeri preduzetoj treba da bude prijavljen zemlji izvoznici.

Reeksport: Kada se radi o slučajevima koji se odnose na fitosanitarni certifikat za reeksport, na zemlju koja vrši reeksport se primjenjuju obaveze i druge odredbe zemlje izvoznice

POŠILJKE U TRANZITU

NPPO ne treba da izdaje niti fitosanitarni certifikat, niti fitosanitarni certifikat o reeksportu ukoliko pošiljka nije bila izložena infestaciji ili kontaminaciji.

Ukoliko pošiljka jeste bila izložena infestaciji ili kontaminaciji, tada bi NPPO trebalo da izda fitosanitarni certifikat.

Ukoliko se radi o podijeljenoj pošiljci, pošiljci kombinovanoj sa nekim drugim pošiljkama, itd, NPPO bi trebalo da izda fitosanitarni certifikat za reeksport.